

गोपनीय *a.* 1 To be preserved or protected. -2 To be prevented. -3 To be concealed or hidden. -4 Secret, mysterious.

गोपायक *a.* A preserver, defender, one who guards.

गोपायनम् Protecting, guarding, defending.

गोपायित *a.* Protected, defended.

गोपायित् *m.* A protector.

गोपित *a.* Concealed, kept secret; विपत्तिं चिरगोपितम् Rāj. T. 5. 124.

गोपिन, -गोपिल *a.* Protecting, preserving.

गोप्तृ *a.* (-ञ्जी *f.*) [गुप् तृच्] 1 A protector, preserver, guardian; तस्मिन्वने गोप्तरे गाहमाने R. 2. 14; I. 55; M. 5. 20; Bg. 11. 18. -2 One who hides or conceals; स्वरन्ध्र-गोप्ता Y. 1. 311. -*m.* An epithet of Viṣṇu.

गोप्य *a.* [गुप् कर्मणि यत्] 1 To be protected. -2 To be kept secret or hidden; दारेषु किञ्चित्स्वजनेषु किञ्चिद्गोप्यं वयस्येषु सुतेषु किञ्चित् Pt. 1. 100. -3 To be kept, to be taken care of. -4 To be cherished. -**प्यः** 1 A servant, slave. -2 A son of a female slave. -**Comp.** -**आधिः** a pledge to be carefully preserved.

गोप्यकः A slave, servant.

गुफ् or **गुम्फ** 6 P. [गु-गुम्फति, गुम्फित] 1 To put string or weave together, tie, wind round; गुम्फिताः शिरसि वेणयोऽभवन् Śi. 14. 30; विश्वाभिरामगुणगौरवगुम्फितानाम् Bv. 1. 71; Bk. 7. 105. -2 (fig.) To write, compose. -**Caus.** To string together; गुम्फयन्तीव सुश्रद्धणपदरत्नमयीं स्रजम् Ks. 72. 79.

गुफित, गुम्फित *p. p.* Strung together, tied, woven.

गुम्फः [गुम्फ-घञ्] 1 Tying, stringing together; गुम्फो वाणीनाम् B. R. 1. 1. -2 Putting together, composing, arrangement. -3 A bracelet. -4 A whisker, a mustachio.

गुम्फना [गुम्फ-युच्] 1 Stringing together. -2 Arranging, composing. -3 Good adjustment (of words and their senses), good composition; वाक्ये शब्दार्थयोः सम्यग्रचना गुम्फना मता.

गुमटी A woman with her face covered with a veil. L. D. B.

गुर् I. 6 Ā. [गुरते, गूर्त-गूर्ण] 1 To make an effort or exertion. -II. 4 Ā. (*p. p.* गूर्ण) 1 To hurt, kill, injure. -2 To go. -**Caus.** 1 To raise, lift up. -2 To eat.

गुरणम् [गुर् भावे ल्युट्] Effort, perseverance.

गुरु *a.* (-रु, -र्वी *f.*) [ग कृ उच्च Uṇ. 1. 24.] (compar. गरीयस्; superl. गरिष्ठ) 1 Heavy, weighty (opp. लघु); (fig. also); तेन धूर्जगतो गुर्वी सचिवेषु निचिक्षिपे R. 1. 34; 3. 35; 12. 102; विमुच्य वासांसि गुरुणि साम्प्रतम् Rs. 1. 7. -2 Great, large, long, extended. -3 Long (in duration or length);

आरम्भगुर्वी Bh. 2. 60; गुरुषु दिवसेष्वेषु गच्छत्सु Me. 85. -4 Important, momentous, great; विभवगुरुभिः कृत्यैः Ś. 4. 19; स्वार्थास्तान् गुरतरा प्रणयिन्त्यैव V. 4. 31; Ku. 3. 13; Bh. 3. 7; R. 14. 35. -5 Arduous, difficult (to bear); कान्ताविरहगुरुणा ज्ञापेन Me. 1. -6 Great, excessive, violent, intense; गुरुः प्रहर्षः प्रबभूव नात्मनि R. 3. 17; गुर्वपि विरहदुःखम् Ś. 4. 16; Bg. 6. 22. -7 Venerable, respectable. -8 Heavy, hard of digestion (as food). -9 Best, excellent. -10 Dear, beloved. -11 Haughty, proud (as a speech). -12 (In prosody) Long, as a syllable, either in itself, or being short, followed by a conjunct consonant &c.; *e. g.* ई in ईड् or त in तस्कर (It is usually represented by ग in works on prosody; मातौ गौ चेच्छालिनी वेदलोकैः &c.). -13 Irresistible, unassailable; जागर्ति दंशाय...गुरुर्भुजङ्गी Mā. 6. 1. -14 Mighty; powerful. -15 Valuable, highly prized; पूर्वं पूर्वं गुरु ज्ञेयम् Y. 2. 30. -16 Grievous; Me. 85. -रुः 1 (a) A father; न केवलं तद्गुरुरेकपार्थिवः क्षितावभूदेकधनुर्धरोऽपि सः R. 3. 31, 48; 4. 1; 8. 29. (b) Forefather, ancestor; त्वं मैत्रावरुणोऽभिनन्दतु गुरुर्यस्ते गुरुणामपि U. 5. 27. (c) Father-in-law; त्वं हि मे गुरुः (तद्धर्मतः स्तुषा तेऽहम्) Rām. 7. 26. 28-29. -2 Any venerable or respectable person, an elderly personage or relative, the elders (pl.) शुश्रूषस्व गुरुन् Ś. 4. 18; Bg. 2. 5; Bv. 2. 7, 18, 19, 49; आज्ञा गुरुणां हविचारणीया R. 14. 46. -3 A teacher, preceptor; गुरुशिष्यौ. -4 Particularly, a religious teacher, spiritual preceptor; तौ गुरुर्गुरुपत्नी च प्रीत्या प्रतिनन्दतुः R. 1. 57; (technically a *Guru* is one who performs the purificatory ceremonies over a boy and instructs him in the Vedas; स गुरुर्यः क्रियाः कृत्वा वेदमस्मै प्रयच्छति Y. 1. 34). -5 A lord, head, superintendent, ruler; सर्वे गुरुहिते स्थिताः Rām. 4. 40. 6; वर्णाश्रमाणां गुरवे स वर्णा R. 5. 19 the head of the castes or orders; गुरुर्तृपाणां गुरवे निवेद्य 2. 68. -6 N. of Brihaspati, the preceptor of the gods; गुरुं नेत्रसहस्रेण चोदयामास वासवः Ku. 2. 29; Pt. 1. 230. -7 The planet Jupiter; गुरुकाव्यानुगां विभ्रञ्चान्द्रीमभिनमः श्रियम् Śi. 2. 2. -8 The propounder of a new doctrine. -9 The lunar asterism called पुष्य. -10 N. of Droṇa, teacher of the Kauravas and Pāṇḍavas. -11 N. of Prabhākara, the leader of a school of the Mīmāṃsakas (called after him Prābhākara). -12 The supreme spirit. -**Comp.** -**अक्षरम्** a long syllable. -**अङ्गना** 1 the wife of a *Guru*. -2 a woman entitled to great respect. -**अर्थ** *a.* important; सतीं व्यादाय शृण्वन्तो लक्ष्मीं गुर्वर्थगह्वराम् Bhāg. 3. 16. 14. (-र्थः) a preceptor's fee for instructing a pupil; गुर्वर्थमाहर्तुमहं यतिष्ये R. 5. 17. -**उत्तम** *a.* highly revered. (-मः) the Supreme soul. -**उपदेशः** 1 Consultation of the experts; एषु स्थानेषु गुरुपदेशात् सम्यक् नार्दी परीक्ष्य शिरामोचनं कुर्यात् Śālihotra of Bhoja, 82. -2 advice by the elders or by the preceptor. -**कण्ठः** a peacock. -**कारः** worship, adoration. -**कार्यम्** 1 a serious or weighty affair. -2 the office of a spiritual teacher. -**कुलम्** the residence of a *Guru* (गुरुगृह), academy; वसन् गुरुकुले नित्यमध्ययने रतः Mb. 9. 40. 3; आह्वतानां गुरुकुलादिप्राणां पूजको भवेत्